

Barn- och ungdomsplan för Malung-Sälens kommun

Syfte

Handlingsplanens syfte är att stärka barns rättigheter i Malung-Sälens kommun samt förbättra barn och ungas levnadsvillkor i praktiken. Ett barnrättsperspektiv ska genomsyra kommunens samtliga verksamheter och på alla nivåer i organisationen. Barnrättsperspektivet innebär att vi behöver kombinera både ett barnperspektiv och barnets perspektiv och att vi i ännu större utsträckning måste sätta barns bästa i centrum och erbjuda barnen ökad delaktighet. Det är allas ansvar att tillämpa barnkonventionen som lag inom ramen för sitt uppdrag.

Målgrupp

Alla anställda i Malung-Sälens kommun, de kommunala bolagen och förtroendevalda.

Handlingsplanen är ett styrdokument och alla verksamheter har ett ansvar för att tillämpa barnkonventionen inom ramen för sitt uppdrag.

Utgångspunkt

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Barnkonventionen består av 54 artiklar och det är konventionsartiklarna i sin helhet och var för sig som är lag. Artiklarna ska arbetas in i redan befintlig lagstiftning. Att alla konventionsartiklarna är lag, möjliggör hänvisning till en artikel eller flera artiklar i bedömning och beslut.

Handlingsplanen är till för att skapa en struktur som ger förutsättningar för att bedriva ett strategiskt barnrättsarbete, samt att stärka barns och ungas möjligheter att vara delaktiga i frågor som berör dem. Med barn avses flickor, pojkar och barn med könsöverskridande identitet/uttryck mellan 0 till 18 år.

Barnkonventionens fyra grundprinciper

Artikel 2. Lika värde och icke-diskriminering

Innebär att alla barn har samma rättigheter och är lika mycket värda samt att ingen får diskrimineras. Rättigheterna gäller alla barn som finns inom landets gränser, det vill säga även:

- besökare
- asylsökande
- barn till migrerande arbetare
- personer som håller sig undan verkställighet av ett beslut om anvisning eller utvisning
- personer som befinner sig i Sverige utan att ha nödvändiga tillstånd för att vistas i landet

Artikel 3. Barns bästa i främsta rummet

Innebär att det är barnets bästa som ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Barnkonventionens utgångspunkt för barnets bästa är respekten för barnets fulla människovärde och

integritet. Barnkonventionen kräver inte att vad som är det bästa för barnet ska vara utslagsgivande men barnets bästa ska väga tungt i vågskålen när beslut som rör barn ska fattas. Det är viktigt att ställningstagandet dokumenteras.

Artikel 6. Rätt till liv och utveckling

Innebär att varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas. I varje barns grundläggande rättighet ingår omvårdnad, att få växa upp under trygga förhållanden med närvarande vuxna och att få utvecklas i sin egen takt utifrån sina egna förutsättningar. Det är föräldrarna som i första hand har ansvaret för ett barns uppfostran och välmående. Barn som av olika anledningar riskerar att fara illa ska få det stöd, hjälp och skydd som de behöver. Samhället har därför en viktig uppgift i att stödja och vid behov komplettera föräldrarna under hela barnets uppväxt.

Artikel 12. Barns rätt till delaktighet

Innebär att barnet har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör barnet. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Bakgrund

Förenta nationerna (FN) antog 1989 konventionen för barnets rättigheter, Barnkonventionen. I Sverige ratificerades konventionen 1990. Med det menas att när en stat ratificerar en konvention förpliktar sig staten att följa konventionen. Den 1 december 2010 godkände riksdagen strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige, Strategi för att stärka barnets rättigheter (prop. 2009/10:2329)

De globala hållbarhetsmålen – Agenda 2030

Barnkonventionens intentioner ligger helt i linje med de 17 globala hållbarhetsmål som gäller från januari 2016 till 2030. Under dessa mål finns 169 delmål. Jämfört med milleniemålen är de nya målen både fler och täcker fler områden. Målen ska gälla alla länder. Varje land kommer sedan att göra målen mer specifika utifrån landets aktuella situation och förutsättningar. Varje land kommer också att utveckla indikatorer (sätt att mäta målen) på lokal, regional och nationell nivå.

Listan över delmål som direkt berör barns rättigheter är mycket lång. Här redovisas några av delmålen.

- Säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.
- Säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.
- Uppnå jämställdhet och stärka alla kvinnors och flickors egenmakt.

Organisation, genomförande och ansvar

Utifrån att barnkonventionen är svensk lag ska barnrättsperspektivet vara en självklarhet vid beslut och åtgärder som rör barn. Barns bästa ska sättas i centrum och barnen ska erbjudas ökad delaktighet. Det är ett uppdrag för all kommunal verksamhet och medför att konventionen ska genomsyra alla beslut i kommunen och dess bolag.

Förutsättningar och framgångsfaktorer

För att bedriva ett hållbart framgångsrikt barnrättsarbete behöver vi arbeta strategiskt, långsiktigt och ha en plan för arbetet. Handlingsplanen är en utgångspunkt i arbetet.

Grundläggande strukturer

- Förankring och engagemang hos ledning och personal med målet att få hela organisationen att arbeta mot samma mål. Det är därför viktigt att avsätta tid för förankringsprocessen. Ledningen har det yttersta ansvaret för att skapa förutsättningar för att arbetet med barnkonventionen ska kunna bedrivas inom organisationen samt möjliggöra för medarbetarna att vilja, förstå och kunna tillämpa barnkonventionen i sin profession.
- Det måste finnas god kunskap om barnkonventionen och barns rättigheter som ska användas som underlag vid verksamhetsplanering och inför beslut.
- Arbetet ska vara strategiskt, långsiktigt och hållbart. Genom att utgå från befintliga arbetsprocesser nyttjas de resurser som organisationen redan har och belastningen på organisationen och den enskilde medarbetaren behöver inte bli så stor.
- Samverkan, erfarenhetsöverföring och kunskapsutbyte mellan verksamheter är viktigt för att skapa en helhetssyn kring barnets rättigheter. Det förvaltningsövergripande arbetet stärks därmed.
- Synliggöra goda exempel från kommunens verksamheter ut till allmänheten.

Ansvarsområden

Kommunstyrelsen ansvarar för att:

- Uppdrag utförs i linje med handlingsplan och budget
- Uppdrag säkerställs genom att tillföra de resurser som krävs för genomförande
- Besluta om ny handlingsplan samt om förändringar i handlingsplanen.

Kommunchef och VD i kommunalt bolag ansvarar för att:

- Uppdrag och tilldelade resurser fördelas till kommunens verksamheter
- Förutsättningar skapas så att verksamheterna har möjlighet att utföra arbetet i linje med handlingsplanen
- Erfarenheter och utvecklingsbehov inom barnrättsområdet återkopplas till den politiska ledningen.

Förvaltnings- och bolagschef ansvarar för att:

- Synliggöra och säkerställa att barnrättsperspektivet beaktas och formuleras i verksamhetsplanering och uppföljning
- Medarbetare får kunskap om konventionen och dess tillämpning
- Verksamhetens rutiner och arbetssätt beaktar barnets rättigheter
- En ansvarig kontaktperson eller arbetsgrupp för barnrättsfrågor utses i respektive verksamhet och förutsättningar skapas för hen att utföra sitt uppdrag.

Ansvarig kontaktperson/barnrättsombud ansvarar för att:

- På uppdrag av och tillsammans med sin närmsta chef hålla barnrättsperspektivet aktuellt genom att sprida information och uppmuntra till aktiviteter om barnets rättigheter till ledning och medarbetare i den egna verksamheten.

Mål för handlingsplanen

Övergripande mål

Efterleva barnkonventionen som lag och därigenom stärka barnrättsperspektivet i kommunens verksamheter och bolag.

Delmål, våren 2023:

1. Förtroendevalda och alla anställda ges grundläggande kunskap i barnkonventionen för att kunna efterleva och tillämpa konventionen genom den film som produceras för Malung-Sälens anställda.
2. Barnchecklistan biläggs tjänsteskrivelser vid politiska beslut som direkt eller indirekt berör barn.
3. Förbereda implementeringen av barnkonventionen i verksamhetsplanen inför år 2023.
4. Utarbeta interna rutiner och aktiviteter utifrån handlingsplanen.

Delmål, hösten 2023 till våren 2024:

1. Barnchecklistan biläggs tjänsteskrivelser vid politiska beslut som direkt eller indirekt berör barn.
2. Barnchecklistan ska användas inför planering av verksamhet och inför beslut där barn är berörda direkt eller indirekt.
3. Barnrättsperspektivet ska implementeras i kommunen och bolagens styrdokument så som verksamhetsplaner och målarbete.
4. Årlig rapport om barnbokslut ska vara en del av Kommunfullmäktiges årsredovisning.

Delmål, hösten 2023 till våren 2024:

1. Barnchecklistan biläggs tjänsteskrivelser vid politiska beslut som direkt eller indirekt berör barn.
2. Vi lyssnar aktivt på barn och låter deras åsikter påverka våra beslut.
3. Fler barn och unga har kunskap om sina rättigheter och verktyg att använda dem.
4. Förenkla barn och ungas möjligheter att lämna synpunkter, klagomål och förslag.

Uppföljning

Handlingsplanen för barnkonventionen gäller från hösten 2021 till våren 2024 då den ses över och revideras. Översynen görs av förvaltningen och de kommunala bolagen. Verksamheterna ansvarar också för att sammanställa en årlig rapport om barnbokslut som en del av Kommunfullmäktiges

årsredovisning. Syftet med rapporten är att ge en samlad bild av barnrättsarbetet, vilka satsningar som genomförts och åtgärder som vidtagits av respektive verksamhet, nämnder/styrelser, kommunstyrelsen, kommunfullmäktige samt förvaltnings- och bolagsledning.

Indikatorer

- Styrelse och nämnder har åtaganden som leder till att barns rättigheter tillgodoses. Följs upp genom mål- och resultatstyrning.
- Förvaltningen och bolagen har konkreta aktiviteter som säkerställer barns rättigheter och som löpande ingår i verksamhetsplanering.
- Antalet beslutsunderlag som innehåller en barnchecklista eller vid behov en mer omfattande analys av ett barnrättsperspektiv (barnkonsekvensanalys).
- Beslutsfattare och yrkesgrupper har fått relevant utbildning och tillämpar den.
- Barn ges kunskap om sina rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Barnchecklista inför beslut

Beslut som rör barn ska föregås av en bedömning om barns rättigheter tillvaratagits i enlighet med barnkonventionen. De fyra grundprinciperna i barnkonventionen ska vara vägledande och beaktas.

Checklistan är ett stöd vid verksamhetsplanering och projektering, samt vid handläggning av ärenden inför beslut.

Att tänka på innan du fattar beslut, eller lämnar förslag till beslut:

- Berörs barn av beslutet direkt eller indirekt?

Om du svarar JA. Ta då även ställning till nedanstående frågor:

- Har du analyserat vilka barn som kan diskrimineras av beslutet?
- Innebär beslutet att barnets bästa beaktas och sätts i första hand?
- Tillgodoses barnets rätt till utveckling genom beslutet?
- Har barn getts möjlighet att uttrycka sin åsikt och har deras åsikt beaktats?

Om svaret på någon av frågorna är NEJ, fundera på hur du kan få ett beslut som följer barnkonventionen och om en barnkonsekvensanalys ska upprättas för att pröva barnets bästa. I en pågående utredning kan prövningen göras i bedömningen/beslutet.

Barnkonventionen kräver inte att barnets bästa alltid ska vara utslagsgivande, men barnets bästa ska finnas med och väga tungt i beslutsprocessen. I de fall andra intressen tillåts väga tyngre och får företräde krävs att det redovisas att barnets bästa har beaktats och det ska motiveras varför annat intresse än barnets har fått ta över. Eventuella kompensande åtgärder ska redovisas. (Juridiskt inget måste - bör) Hur denna redovisning ska genomföras måste anpassas efter varje verksamhetsområdes specifika förutsättningar.

Definitioner

Barn

Enligt konventionen är varje människa under 18 år barn, men barn är ingen homogen grupp. Det är viktigt att uppmärksamma likheter och skillnader mellan olika åldrar, mellan pojkar och flickor och mellan individer och utifrån samtliga diskrimineringsgrunder, när det gäller behov och möjligheter.

Barnrättsperspektivet

Barnrättsperspektivet uttrycker skyldigheten att förverkliga barnets mänskliga rättigheter genom att de används uttryckligen och dagligen i verksamhetsplanering och vid insatser av olika slag. När ett barnrättsperspektiv används av personer verksamma inom den offentliga sektorn är utgångspunkten att de har kunskap och medvetenhet om vilka skyldigheter barnets rättigheter innebär för dem.

Om en verksamhet eller en åtgärd berör barn och unga, ska hänsyn tas till barnrättsperspektivet.

Barnperspektivet

Det innebär att vuxna sätter sig in i barnets situation för att bättre kunna tillvarata barnets intresse och barnets bästa. Möjligheten att kunna närma sig ett barnperspektiv handlar i grunden om våra egna vuxna perspektiv. När vuxna talar om barnperspektiv handlar det oftast om hur vi ser på barnets situation. Ett professionellt barnperspektiv kräver av vuxna att de uppmärksammar barn och deras situation. Det handlar också om att göra sitt bästa för att förstå och respektera barns erfarenheter, upplevelser, uppfattningar och handlingar. Förståelsen av barn kan komma genom att fråga barnet, ur forskning och andra barnkompetenser samt genom erfarenheter av att arbeta nära barn.

Barnets perspektiv

Barnets perspektiv kan vi aldrig få klarhet i utan att fråga det enskilda barnet. Det är det enskilda barnets tankar, föreställningar och åsikter om sitt liv och de sammanhang som hon eller han befinner sig i. Som vuxna kan vi med hjälp av empati, kunskap och erfarenhet närma oss barnets perspektiv, men aldrig inta det till fullo. För att som vuxen närma sig barnets perspektiv måste vi respektera att barn har egna angelägenheter, intressen och åsikter i alla livets sammanhang och situationer. Genom att möta och bemöta barnet eller den unga som samtalspartner, individuellt eller i grupp, kan vi få ta del av deras uppfattning.

Barnkonsekvensanalys

En metod att bedöma ett enskilt barns bästa, en grupp barns bästa eller barns bästa i allmänhet med utgångspunkt i en specifik åtgärd eller frågeställning. Syftet med en barnkonsekvensanalys är att få ett allsidigt beslutsunderlag.